

Telegraful Român.

Apare Marți, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției »Telegraful Român«, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Împăratul și Regele Francisc Iosif I.

La o nouă cercare au fost puse popoarele de diferite limbi ale monarhiei austro-ungare și o nouă și nemărginită durere le-a pregătit prevedința divină, în aceste zile de generală obidă, prin chemarea la sine, în mod neașteptat, a Maiestății Sale, Impăratului și Regelui nostru *Francisc Iosif I.*, adormit în Domnul Marți, în 21 Noemvrie n. seara la orele 9 și 5 minute, în etate de 86 de ani și trei luni.

De o parte etatea înaintată și trecută binișor peste limitele vieții omenesti, stabilite din partea psalmistului, iar de altă parte sbuciumările sufletești din anii din urmă, emoțiunile prin cari va fi trecut și durerile pe cari le va fi suferit pentru enormele jertfe aduse de credincioasele sale popoare, în nobilă emulare, în bani și în sânge, pe altarul patriei și întru apărarea tronului, au făcut, ca inima nobilă și generoasă a celui mai bun Domnitor din lume să încete subit de a mai bate, ca prealuminatul și preagrațiosul Impărat și Rege *Francisc Iosif I.* să se mute din lumea aceasta în cea vecinică și liniștită, unde nu mai este durere, nici scârbă, nici suspinare, ci pace, liniște, odihnă, viață nouă și fără de sfârșit.

Intre bubuite de tunuri și ropote de puști a urcat tronul la 1848 preainălțatul Impărat și Rege *Francisc Iosif I.*, și tot între bubuite de tunuri și ropote de puști își încheie acum viața pământeană, pentru a trece la cea vecinică și nesupărată de griji și de năcazuri.

Va fi murit însă liniștit bunul nostru Monarh, pentru că brava sa armată, în alianță cu armata germană, va apăra tronul, trecut acum în posesiunea Alteței Sale imperiale și regale, Arhiducelui și Moștenitorului de tron *Carol Francisc Iosif*, precum și interesele monarhiei austro-ungare, cu acelaș succes splendid, ca în cei doi ani trecuți, de când decedatul Impărat și Rege a fost necesitat să scoată sabia din teacă, pentru apărarea onoarei știrbite a monarhiei și pentru delaturarea primejdiilor, cari îi amenințau tronul și dinastia.

Va fi murit însă liniștit bunul Monarh mai ales din motivul, că în lunga sa domnie de aproape 68 de ani rău nu a făcut niciodată și nimănui, ci numai bine unde a putut și când a putut. Pe el însă, pe capul încoronat al unei mari împărății, l'a persecutat soarta neconținut, astfel, că din viața aceasta trecătoare n'a cunoscut decât partea ei cea amară, n'a cunoscut decât durerile și suferințele. De bucurie și de fericire deplină rareori i s'a făcut parte. Și tocmai bunătatea sa proverbială de o parte, iar de altă parte faptul, că totuși, ca om, a trecut și prealuminatul defunct prin toate suferințele și durerile cari pot fi pregătite unei inimi simțitoare omenesti, va face, ca popoarele credincioase din monarhie să primească știrea despre trecerea Maiestății Sale la cele vecinice cu adâncă sguuire sufletească, cu lacrimi de durere în ochi și cu sinceră părere de rău.

Mai ales noi, Românii de legea ortodoxă din patria aceasta iubită, avem motiv de a jeli cu toată sinceritatea și din adâncul inimei moartea Impăratului și Regelui nostru *Francisc Iosif I.*, pentru că aceea ce avem, mitropolia independentă și organizația noastră bisericească, autonomia clădită pe bazele cele mai trainice, dela adormitul în Domnul avem, din grația sa și din marinitatea sa! Cu sentimente de grație și de încredințare își vor aduce credincioșii bisericii noastre dreptmăritoare totdeauna aminte de acum adormitul în Domnul, Impăratul și Regele *Francisc Iosif I.*, și cu pietate îi va fi rostit numele, din partea tuturor generațiilor viitoare, cari se vor adăposti la umbra așezămintelor și a întocmirilor noastre bisericești și culturale, create din grația și cu ajutorul fericitului în Domnul, căruia bunul Dumnezeu dăruiește-i odihna, de care în lumea aceasta nu a prea avut parte, așezându-l în sinurile dreptilor, acolo, unde toți dreptii se odihnesc.

In veci amintirea Lui!

*

Impăratul și Regele *Francisc Iosif I.* s'a născut în 18 August 1830, ca

fiul cel mai mare al arhiducelui *Francisc Carol* și al arhiducesei *Sofia*, principesă de Bavaria. Educațiunea i s'a făcut sub conducerea mamei sale, a arhiducesei *Sofia* și a contelui *Bombelles*. Primul pas în viața publică l-a făcut în anul 1847, când a reprezentat pe împăratul *Ferdinand*, unchiul său, la instalarea palatinului *Stefan*, făcută cu mare solemnitate în Pojon, unde și-a câștigat imediat iubirea Maghiarilor, prin seriositatea și corectitatea cu care și-a împlinit misiunea însemnată.

În Aprilie 1848 era să fie numit guvernator în Boemia, dar a preferat să meargă în Italia și să iee parte la război, sub comanda lui *Radetzky*. Evenimentele politice au luat apoi în curând o astfel de întorsătură, încât tinărul de 18 ani, Arhiducele *Francisc Iosif*, fu chemat pe neașteptate pe tron. Spre a scăpa adecă de promisiunile făcute fără multă precugetare de împăratul *Ferdinand* unora și altora, consiliul familiar al casei domnitoare a declarat de majorean pe arhiducele *Francisc Iosif*, și esoperând resignarea împăratului *Ferdinand* și renunțarea arhiducelui *Francisc Carol*, tatăl arhiducelui *Francisc Iosif*, dela dreptul de a urca tronul, l-a proclamat pe tinărul de 18 ani, Arhiducele *Francisc Iosif*, de împărat al Austriei, simțindu-se necesitatea, în acele zile de turbureală, de a se depune frânela guvernării, — cum zicea *Windischgrätz*, — în mâinile «cu totul libere ale unui om neinfluențat, neatins, nelegat de încercăturile premergătoare». Actul însemnat s'a întâmplat în 2 Decemvrie 1848. De atunci, până în ziua morții, 21 Noemvrie n. Impăratul și Regele *Francisc Iosif I.* a stat în fruntea monarhiei austro-ungare, ca înțelept și drept domnitor al ei.

Revoluția maghiară dela 1848, începută și continuată pentru asigurarea neatarnării țării, fu în curând învinsă cu ajutorul Rusiei și se introduse absolutismul, cu toate urmările și cu toate amintirile sale. Restabilită fiind liniștea în monarhie, tinărul domnitor *Francisc Iosif* își relua locul de dirigent în federațiunea germană, înfrângând politica prusiană prin convențiunea legată la 1850 în *Olmütz*.

În 24 Aprilie 1854 s'a căsătorit cu *Elisabeta*, *Amalia*, *Eugenia*, fiica a doua a principelui *Maximilian* de Ba-

varia și a soției acestuia *Ludovica*, de altcum verișoară bună a tinărului monarh. În anul 1854 Domnitorul monarhiei austro-ungare se pune în opoziție față de Rusia și-și pierde astfel simpatiile aliatului de odineoară, iar la 1855 încheie cu curia papală concordatul, prin care statul e estradat bisericii.

Tendința aceasta ultramontană, precum și absolutismul centralist și germanizator, au produs catastrofa dela 1859, când monarhia austro-ungară a avut război nou cu Italia. Tinărul monarh a plecat în persoană în Italia, pentru a conduce războiul în contra Italianilor și Francezilor aliați, dar nu a avut noroc și succes, ci a fost necesitat a încheia pacea dela *Villafranca* și a ceda Italiei *Lombardia*, lăsând ca să treacă eghemonia în mâinile Prusiei.

Desastrul acesta documentând imposibilitatea menținerii sistemului absolutistic și centralist, tinărul monarh se văzu silit a inaugura unele reforme, cari însă, rămânând tot în cadrele tradițiilor iosefine, se executară numai cu șovăială și pe jumătate. Experimentele constituționale apoi, făcute cu diploma din 20 Octomvrie 1860 și cu constituțiunea proclamată sub *Schmerling* la 26 Februarie 1861, tindeau pe deoparte a mulțumi popoarele din monarhie, dar pe de altă parte aveau de scop menținerea preponderanței germane și menținerea centralismului. Rezultatul a fost o nouă catastrofă, cea dela *Königrätz* din anul 1866, când Austria fu scoasă din federațiunea germană și perdu *Veneția* întregă.

Sub greutatea evenimentului acestuia Monarhul făcu concesii mari Maghiarilor, acordă Ungariei independența economică și politică, decretă desfacerea și împărțirea monarhiei în două state coordonate, ale căror referințe au fost regulate prin pactul dela 1867. Austria a primit în înțelesul acestui pact guvern separat și Ungaria iarși guvern independent constituțional, și numai armata a rămas comună, apoi conducerea politice externe. Pe baza acestui compromis Impăratul *Francisc Iosif* se încoronează în 8 Iunie 1867 în Budapesta de rege apostolic al Ungariei, și în monarhie se începe o eră nouă, cu guvernament constituțional, atât în Ungaria, cât și în Austria.

În Ungaria lucrurile s'au dezvoltat bine pe baza transacției dela 1867, în Austria însă, Germanii, cari aveau să țină în mână frânelor conducerei, întocmai ca Maghiarii în Ungaria, s'au dovedit, de prea slabi pentru această misiune, au pierdut în curând terenul de sub picioare, și stări chaotice s'au născut și sunt în permanență în Austria de multă vreme în privința politice interne. Succese a avut însă monarhia noastră austro-ungară în politica externă, mai ales prin alianța sinceră și trainică dintre Austro-Ungaria și Germania, la care s'a aliat mai târziu și perfida Italia și apoi și mai perfida Românie, o alianță, care în războiul prin care trecem acum s'a dovedit, că ce necesară era și că ce folositoare e pentru apărarea tronului și a hotarelor monarhiei, atacate acuma de toți și din toate părțile.

Împăratul și Regele Francisc Iosif I s'a bucurat totdeauna de cea mai sinceră iubire și de cea mai mare venerațiune la toate popoarele sale, cari au plâns cu el, când dureri îi apăsau inima, și s'au bucurat cu el, când erau date motivele bucuriei. Au fost impunătoare omagiile cari i s'au adus cu ocaziunea jubileului de 50 de ani de domnie, apoi de 60 de ani de domnie, și ar fi fost extraordinar de strălucite serbările cari s'ar fi aranjat cu aceste ocaziuni, dacă preagrațiosul monarh nu dispunea din vreme, să nu i se aranjeze nici un fel de serbări sgomotoase și costisitoare, ci banii să se folosească mai bine pentru scopuri filantropice-umanitare și pentru ajutorarea săracilor.

Ca om, ca tată de familie, Împăratul și Regele Francisc Iosif I a îndurat multe și grele lovituri. I-a murit unicul său fiu, moștenitorul de tron Rudolf, între împrejurări foarte tragice, în 29 Ianuarie 1889, în etate de 31 de ani, și i-a murit soția Elisabeta, în anul 1898, asasinată fiind de un anarhist în Geneva. A rămas cu fiicele sale Ghisela și Maria-Valeria, prima căsătorită cu Leopold, principe de Bavaria, cea din urmă căsătorită cu Arhiducele Francisc Salvator.

Ajuns la adânci bătrânețe, — căci era atunci de 84 de ani, — e atins apoi la anul 1914 de o nouă și grea lovitură Împăratul și Regele nostru, acum adormit în Domnul, Francisc Iosif I, — nepotul său și moștenitorul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, fala și mândria sa, precum și nădejdea popoarelor din monarhie, e asasinat mișelește în Saraievo, împreună cu soția sa Sofia de Hohenberg, și din acest omor politic se naște războiul groznic, la care asistăm de doi ani și trei luni, războiul, ale cărui grozavii le-a văzut și le-a simțit și Împăratul și Regele Francisc Iosif I, al cărui sfârșit însă nu a mai putut să-l aștepte, ci obosit de lungă domnie și îndurerat de cele ce se petrec în lume, a plecat la glorioșii săi înaintași, părăsind această vale a plângerilor. Fie bine primit între cei buni și drepti, căci memoria sa în veci binecuvântată are să fie!

Momentele din urmă.

Maiestatea Sa, Împăratul și Regele Francisc Iosif I, a fost cuprins încă pe la începutul lunii Noemvrie de un catar, despre care se credea la început, că are să fie trecător, ca în anii din urmă, în cari încă trecuse Maiestatea Sa prin o astfel de boală ușoară. În zilele din urmă însă medicii au văzut și au constatat, că de astădată boala e mai îndărătnică, în urma faptului, că Maiestatea Sa începe să slăbească, prin urmare e temere că nu o va mai putea învinge. S'au luat dispoziții, ca toți membrii familiei și ai casei domnitoare să fie în apropiere. În zilele din urmă catarul trecuse apoi în aprindere de plămâni. Temperatura era urcată, ape-

titul dispăruse. Cu toate acestea, ziua întregă Maiestatea Sa o petrecea în cabinetul său de lucru. Marți dimineața, în ultima zi a vieții, s'a sculat, ca de obicei, de dimineață, și a stat în cabinetul de lucru până la orele 6 seara, când medicii au constatat o slăbire atât de mare a corpului și înaintarea pneumoniei în așa grad, încât l-au înduplecat să se pună în pat. A fost dus în camera de dormit, desbrăcat și așezat în pat, apoi medicul Kerzl l-a întrebat: «Ce dispuneți Maiestate pentru ziua de mâine?» iar Maiestatea Sa a răspuns: «Mă voi scula la 3 și jumătate, la vremea obicinuită», apoi a adormit, fiindu-i aceste ultimele cuvinte, pentru că respirația a început acum să-i fie tot mai greoaie, funcționarea inimii tot mai slabă, până ce la orele 9 și 5 minute medicii au constatat, că inima nu mai bate. *Maiestatea Sa a adormit lin în Domnul!* Erau prezenți toți membrii familiei, în frunte cu noua păreche domnitoare, ministrul de externe, baronul Burian, și toți înalții dignitari ai curții.

Inmormântarea se face Joi, în 30 Noemvrie.

Suirea pe tron a decedatului Monarh.

— Din „Cartea de Aur“ vol. I. —

În 2 Decemvrie 1848 s'a întâmplat abdicarea împăratului Ferdinand și suirea pe tron a tinărului arhiduce Francisc Iosif. Curtea se afla în Olmütz, unde s'a aflau și miniștrii toți, precum și arhiducele Francisc Iosif, în ziua de 2 Decemvrie.

La orele opt dimineața autoritățile civile și militare au fost convocate toate la o întrunire, în reședința arhiepiscopescă din Olmütz, fără se știe nimeni scopul întrunirii. La orele nouă apoi un funcționar de curte a intrat în sala de întrunire și a vestit cu ton înalt celor prezenți, că Maiestatea Sa împăratul Ferdinand a renunțat la tron, iar puterea de domnitor a trecut asupra arhiducelui Francisc Iosif, care va purta numele Francisc Iosif I.

Toți au trecut în sala de încoronare, unde îi aștepta noul monarh pentru a le primi omagiile. Tinărul monarh a întins mâna fiecăruia dintre cei prezenți, mulțumindu-le în mod afabil pentru urările aduse. S'a cetit apoi actul de abdicere în fața tuturor, și s'a luat hotărârea, să fie publicat imediat poporațiunii. În sunetul trombetelor a fost cetit în limbagermană și cehă, în piața mare a orașului Olmütz, în fața ospiciului comunal și într'un suburbii, următoarea comunicare oficială:

— «Din prealalta însărcinare să aduce la cunoștința tuturor, că amăsurat actului solemn de abdicere al M. Sale c. r. împărat și rege guvernator Ferdinand I., împlinit astăzi în sala de încoronare din reședința arhiepiscopescă a capitalei acesteia regale, în prezența membrilor aici aflători ai prealnaltei case domnitoare și a consiliului ministerial, coroanele imperiului austriac și ale celorlalte regate unite, cum și ale tuturor țărilor de coroană de orice nume, au trecut asupra Alteței Sale imperiale, preaiubitului nepot al M. Sale, a prealuminatului arhiduce Francisc Iosif, după-ce prealnalta său tată, Alteța Sa c. r. arhiducele Francisc Carol a renunțat la dreptul său de moștenire în favorul fiului său prim născut și a urmașilor legitimi ai acestuia. Drept aceea facem prin aceasta cunoscut, că M. Sa împăratul și regele acum domnitor Francisc Iosif I., a primit guvernarea, și din prealalta sa însărcinare transmitem fiecăruia bunăvoința și grația sa împărătească. Trăiască împăratul Francisc Iosif I.»

Într'acestea garnisoana din Olmütz fu concentrată pe câmpul de exercițiu. Ambii monarhi au mers să țină revistă asupra ei. În prezența comandantului Windischgrätz, a baronului Iellasich și a celorlalți numeroși generali, noul Monarh a primit jurământul solemn al armatei. Seara împăratul Ferdinand a plecat la Praga, cu împărăteasa Maria Ana. Noul monarh i-a petrecut la gară călare.

Împăratul Francisc Iosif a întărit în funcțiune pe toți miniștrii de mai înainte ai Austriei, și a mai numit și pe baronul Kulmer ministru fără portofoliu, cu drept de vot în consiliul de miniștri. Pe banul Iellasich l-a numit guvernator peste Dalmația și Fiume, iar pe generalul Suplicaci, ales din partea congresului Sârbilor vevod peste părțile din Banat locuite de Sârbi, l-a întărit în această dignitate.

Tinărul Monarh a început deci în ziua primă de domnie să desvoalte o activitate rară în conducerea afacerilor de stat. De importanță deosebită era numirea

baronului Kulmer de ministru fără portofoliu, pentru-că toți vedeau în aceasta dispoziție începutul executării dorinței de a se forma un singur cabinet pentru monarhia întreagă. Baronul Kulmer era să fie însărcinat numai cu rezolvarea de chestiuni ungare.

Maghiarii au rămas consternați când au primit știre despre cele întâmplate la Olmütz, pentru-că la o schimbare ca aceasta ei s'au așteptat mai puțin. De aceea, Kossuth a denegat publicarea manifestului edat din partea noului domnitor și a dat ordin, ca războiul să fie purtat mai departe, până la ultima picătură de sânge maghiar. Dieta ungară din Pesta a protestat în 7 Decemvrie în contra celor întâmplate, declarând prin concluz întregul act de nelegal și fără putere de drept.

Din prilejul abdicării de tron, împăratul Ferdinand a adresat popoarelor din întreaga monarhie un manifest, scris și de arhiducele Francisc Carol, tatăl noului domnitor, iar în aceeași zi a apărut și manifestul împăratului Francisc Iosif, prin care comunică credincioaselor popoare din monarhie suirea sa pe tron. E următorul:

— «Noi, Francisc Iosif întâiul, din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege al Ungariei și al Boemiei, etc. etc.

Prin abdicarea de tron a înălțatului nostru unchiu, împăratul și regele Ferdinand întâiul, în Ungaria și Boemia cu acest nume al cincilea, și prin renunțarea la moștenirea tronului a prealuminatului nostru tată, arhiducele Francisc Carol, chemați pe baza sancțiunii pragmatice să punem pe capul nostru coroanele imperiului nostru:

Anunțăm prin aceasta în modul cel mai solemn popoarelor monarhiei suirea noastră pe tron, sub numele Francisc Iosif întâiul.

Recunoscând din proprie convingere necesitatea și înalta valoare a instituțiilor libere și corespunzătoare timpului, înțrăm cu încredere pe calea care ne va duce la o vindecătoare reformare și întinerire a monarhiei întregi.

Pe bazele adevăratei libertăți, pe bazele egalei îndreptățiri a tuturor popoarelor imperiului, și a egalității tuturor cetățenilor înaintea legii, precum și prin participarea reprezentanților poporului la legislațiune, să va ridica patria de nou, în mărirea veche, dar cu puteri nouă, — zidire neclătinată în vijeliile vremii, locuință spațioasă pentru semințiile de limbi diferite, cari sub sceptrul părinților noștri stau de secole strâns legate cu legăturile frățietății.

Ferm decizi de a conserva neturburată splendoarea coroanei și neștirbită monarhia unitară, dar de a împărți drepturile noastre cu reprezentanții popoarelor noastre, contăm la aceea, că cu ajutorul lui Dumnezeu și în înțelegere cu popoarele ne va succede să unim toate neamurile și toate țările monarhiei într'un singur corp mare de stat.

Am fost supuși la mari cercări; pacea și liniștea au fost turburate în mai multe regiuni. În o parte a monarhiei e deslăntuit și acuma războiul civil. Sunt luate toate dispozițiunile pentru a fi iarăși restabilită pretutindenea stima și respectul față de lege. Învingerea răscooalei și reîntoarcerea păcii interne formează primele condițiuni pentru o fericită înaintare a operei mari, constituționale.

Contăm în privința aceasta cu siguranță la cooperarea sinceră și cu pricepere a tuturor popoarelor, prin reprezentanții lor.

Contăm la simțul sănătos al poporațiunii totdeauna credincioase, care prin dispozițiunile cele mai noue legale despre desfacerea raporturilor de iobăgie și despre desărcinarea moșiilor a intrat în plina folosință a drepturilor cetățenești de stat.

Contăm la credincioșii noștri servitori ai statului.

Glorioasa noastră armată ne va vedea cu de mult probata vitejie, credință și perseveranță. Ea va fi, întocmai ca pentru înaintașii noștri, scut pe seama Tronului, zid neclătinat pentru patrie și libertățile sale instituționale.

Ori-ce ocaziune de a remunera meritele, — cari nu cunosc deosebire de clase, — ne va fi binevenită.

Popoare ale Austriei! Întrăm în posesiunea Tronului părinților noștri într'un timp serios. Mari sunt dorințele, mare responsabilitatea pe care ne-o impune providența.

Ajutorul Domnului ne va conduce!

Datu-s'a în capitala noastră regală Olmütz, la 2 Decemvrie, anul Domnului una mie opt sute patruzeci și opt. Francisc Iosif m. p. Schwartzenberg m. p.»

Maghiarilor și celorlalte popoare din Ungaria a fost adresat și un manifest separat din partea noului monarh. Era de următorul cuprins:

— «Noi, Francisc Iosif întâiul, din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege al Ungariei, Boemiei, mare principe al Transilvaniei, etc.

După-ce prea luminatul nostru unchiu, M. Sa Ferdinand I. cu numele acesta al cincilea rege al Ungariei și Boemiei, din motivele înșirate în prealnalta manifest din ziua de astăzi a binevoit a renunța la tronul întregii monarhii austriace, prin urmare și la coroana neîndoios legată de el a regatului ungar, și după-ce prealuminatul meu tată, arhiducele Francisc Carol chemat la moștenirea de tron, pe care regulează sancțiunea pragmatice și o determină legile țării, a renunțat în mod solemn dela dreptul asupra coroanei, am înțrătrat noi, pe baza dreptului natural și legii de succesiune, în guvernarea celorlalte noastre state, precum și a regatului Ungaria și a marelui principat Transilvania.

În momentul în care, dacă am putea urma boldului inimii noastre, prima și cea mai plăcută datorință a noastră ca rege nisur ar fi de a consacra întreaga noastră înșuință promovării păcii și fericirii și a buneistai a popoarelor noastre ungare, — vedem cu durere, că e imposibilă împlinirea acestei intențiuni, menită să precizeze eficacitatea guvernării noastre viitoare.

Purtarea unei facțiuni criminale, care bătându-și joc de toate admonițiile părințești și de serioasele porunci ale prealnalților mei antecesorii, după-ce cu folosirea celor mai condamnabile mijloace a provocat revoltă pe față și în unire cu răvrătorii a îndrăsnit să atace trupele noastre credincioase, iar în rezistență lăror revoluționară rămâne și mai departe, abuzând de numele sfințit al regelui și al patriei, ne dă dureroasa convingere, că marea parte a locuitorilor cu bune sentimente din Ungaria și Ardeal nu poate să-și manifeste credința și alipirea ereditată față de regele ei înainte de-a fi eliberată de sub apăsarea tiranică a răsvrătiților, cu forță armată.

Adânc amărit de această poruncă de necesitate, pe care ne-o impune cea mai grea dintre datorințele regale, pășim cu conștiință liniștită la executarea ei, pentru-că numai pe calea aceasta ni-se arată — după regretabilele evenimente din timpul din urmă, — speranța, de-a putea asigura pe seama popoarelor din Ungaria, date nouă din partea lui Dumnezeu, binecuvântările păcii, deplina recunoaștere și acordare a naționalității lor, precum și prosperarea bunei lor stări.

În scopul acesta ne simțim înaintași de toate îndemnați să menținem în întregime decisiunile și dispozițiile luate din partea prealnalților noștri antecesorii în 6 și 7 Noemvrie a. c. și a supune toate autoritățile celei mai stricte responsabilități pentru împlinirea negreșită a acelora.

Întărim deci în poziția sa pe comandantul suprem al trupelor austriace numit din partea prealnalțului nostru antecesor pentru sufocarea revoltei și provăzută cu toate imputernicirile, pe mareșalul principe de Windischgrätz. Întărim imputernicirile ce i-s'au dat în prealnalta manifest din 6 Noemvrie a. c. și-l însărcinăm de nou cu aplicarea tuturor mijloacelor necesare pentru restabilirea ordinii și a păcii.

Ordonăm trupelor noastre seduse din Ungaria și Ardeal să se pună sub comanda supremă a numitului mareșal, și să se alăture la steagurile, cari până în timpul mai recent erau simbolul de credință, onoare și vitejie, și de cari numai minciuna și înșelătoria a putut să-le înstrăineze.

Contăm cu plină siguranță la sentimentul de drept, la credința moștenită a locuitorilor iubitori de pace din Ungaria și Ardeal, așteptând să se opună din toate puterile criminalelor seduceri ale răsvrătiților egoiști, să sprijinească în cercul activității lor aceste intențiuni ale noastre, îndreptate spre binele lor, și să promoveze apropierea momentului atât de mult dorit din partea noastră, în care sub scutul și apărarea lui Dumnezeu dat ne va fi să le adresăm vorbe de pace, de unire și de încredere.

Datu-s'a în reședința noastră regală din Olmütz, în Decemvrie ziua a doua, anul Domnului o mie opt sute patruzeci și opt. Francisc Iosif m. p.»

Suirea pe tron a împăratului Francisc Iosif episcopul Șaguna a adus-o la cunoștința credincioșilor săi în 4/16 Decemvrie, prin următorul circular:

— «Precinstiților protopopi, cucernicilor preoți și dreptcredincioasă turmă eparhială!

Preabunul părinte al tuturor popoarelor austriace, augustul nostru împărat Ferdinand întâiul, s'a lăsat de tronul și de împărăția Austriei, din pricinile în alăturatul aici manifest arătate, și în stăpânirea împărăției a urmat preastrălucitul său nepot, arhiducele Francisc Iosif I., prealnalta carele, prin altul aici alăturat manifest ve-

Dela Sibiu împăratul a plecat la Brașov, unde primirea a fost asemenea grandioasă. Clerul și poporul, în frunte cu protopopul *Popasu*, l-a condus în biserică, unde s'au cîntat rugăciuni pentru sănătatea și bunasosire a M. Sale. Dela Brașov monarhul a trecut în săcuime, iar de aci a mers acasă, la Viena, prin Marurăș.

În 30 Iulie, cu datul din Sighișoara, a fost scris rescriptul imperial prin care episcopul greco-neunit din Transilvania, *Andrieu Șaguna*, primește rangul de *consilier intim* al M. Sale pe lângă scutirea de taxe (baronatul îl primise mai înainte). Iar în 2 August comandantul general din Sibiu aduce la cunoștință publică, că la 24 Iulie (pe când să afla în Sibiu) M. Sa a dăruit lui Axente Sever, asesor la tribunalul criminal din Alba-Iulia, și lui Simion Balint, protopop în Roșia, crucea de cavalier al ordinului Francisc Iosif. Din prilejul călătoriei M. Sale prin Ardeal s'au mai făcut apoi și alte decorații și împărțiri de distincții. La 1 Octombrie monarhul a plecat într-o nouă călătorie, prin Croația, Slavonia, Fiume, unde a fost primit cu aceeași bucurie și iubire, ca prin Ungaria și Ardeal.

Războiul.

Orașul Craiova a fost luat de trupele aliate, germane și austro-ungare, după o luptă scurtă, avută cu trupele române. Pe ambele maluri ale râului Olt trupele române sunt în retragere. Pea Câmpulung atacurile vehemente române, pentru recucerire de teren, au ramas fără rezultat. Pe celelalte locuri la frontul răsăritean nu s'a întâmplat nimic mai însemnat. La frontul italian situația e cea veche; trupele noastre resping atacurile germane. La frontul dela apus trupele germane, puse în stare de defensivă, își apără cu vitejie pozițiile. În Dobrugea e foc de artilerie, în Macedonia trupele franceze și sârbești au luat orașul Monastir (Bitolia).

NOUȚĂȚI.

Moartea Monarhului. În Sibiu știrea despre decedarea Majestății Sale, Împăratului și Regelui Francisc Iosif I, a sosit Mercuri dimineața, când numărul trecut al ziarului nostru era tipărit. Imediat au fost puse steaguri negre pe toate edificiile publice, precum și pe cele mai multe case particulare, iar publicul, consternat și îndurerat, discuta în grupuri mici pe strade asupra tragicului eveniment. S'au arborat steaguri negre și pe reședința mitropolitană a noastră, pe catedrală, seminar, casa tipografiei și librăriei arhidiecezane, pe edificiul «Albinei», la «Lumina», la «Muzeul Asociațiunii», la școala de fete a «Asociațiunii», la casa meseriașilor români, etc. etc.

Noul Monarh. În momentul în care a închis ochii pe veci Majestatea Sa, Împăratul și Regele Francisc Iosif I, toate drepturile și datorințele de domnitor au trecut asupra Moștenitorului de tron, asupra Arhiducelui Carol Francisc Iosif, acum împăratul și Regele nostru. Majestatea Sa, noul monarh, s'a născut în 17 August 1887, ca fiul mai mare al arhiducelui Otto, frate al Moștenitorului de tron asasinat în Saraievo, Francisc Ferdinand. A făcut studii serioase în Viena și Praga și s'a căsătorit în 21 Octombrie 1911 cu principesa Zita de Parma și Bourbon. Are patru copii. Primnăscutul și acum moștenitorul de tron e Arhiducele Francisc Iosif Otto, născut în 20 Noembrie 1912.

Parastas în Oradea-mare. Duminică, în 6/19 Noembrie a. c. după terminarea sfinteii liturgii, în biserică catedrală din Oradea-mare s'a oficiat parastas pentru împărăteasa și regina *Elisabeta*. A pontificat Exce-

lența Sa, I. P. S. Domn arhiepiscop și mitropolit al nostru *Vasilie*, asistat de P. C. Sa arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, asesorul consistorial Gheorghe Tulbure, preoții locali Gheorghe Papp și Vasilie Popovici și diaconul Dr. Octavian Costea. Răspunsurile le-au dat clericii seminarului «Andreian», cari după cum se știe, în mod interinal urmează cursurile teologice la Oradea-mare.

Parastas în Sibiu. Luni în 20 Noembrie n. c. s'a celebrat prin dl paroh Ioan B. Boiu în biserică ort. română din Sibiu subarbiul Iosefin parastas totu vecinică od hna a Împărătesei-Regine *Elisabeta*. La acest act de pietate au asistat elevii gr.-or. rom. dela școlăle din Sibiu, sub conducerea profesorilor.

Parlamentul ungar. Se anunță din Budapesta, că în 27 Noembrie n. se întrunește camera deputaților, pentru a-și exprima condolențele din prilejul morții M. Sale Împăratului și Regelui Francisc Iosif I.

Noul împrumut de război. A apărut prospectul pentru subscrieri la al *cincilea* împrumut ungar de război. Se emit obligațiuni de rentă 6% și obligații de 5 $\frac{1}{2}$ %, amortizabile cu începere dela anul 1922 cu 105 coroane. Indemnăm pe toți cei ce dispun de bani, să-și cumpere astfel de efecte sigure și prin aceasta să ajute în același timp izbânda noului împrumut de război.

Ziaristic. Redacția ziarului *Revista Economică* din Sibiu anunță, că deocădată, până la altă dispoziție, își sistază apariția organului; dar speră, să poată sta la dispoziția băncilor noastre pe timpul sezonului publicării încheierilor anuale pro 1916.

Blanchete nouă de cambii. Cu ziua de 1 Decembrie 1916 se pun în circulație blanchete nouă de cambii, identice cu blanchetele vechi, care se mai pot întrebuința numai până la 30 Noembrie a. c., iar după aceea (până în 28 Februarie 1917) se pot schimba gratuit la oficiile de dare cu blanchete nouă.

Pentru Crăciunul soldaților. Societatea Crucea Roșie a întreprins și în anul acesta o acțiune pentru adunarea darurilor de Crăciun pe seama soldaților pe câmpul de război. Majestatea Sa, marele nostru domnitor, contribuise în acest scop, cu puține zile înainte de a muri, zece mii de coroane.

Iarăși luminările. Este mare lipsă de cărbuni în Franța. Ministrul francez de interne cere, ca populațiunea să-și reducă în măsură cât mai mare iluminarea locuințelor. Parisienii au ajuns să întrebuințeze iarăș luminările, ca în vremile de demult, cu presentimentul că li se vor mai cere și alte sacrificii.

† **Nicolae Dubleş,** fost notar comunal, apoi oficial la direcțiunea financiară din loc, după un morț scurt a răposat în Domnul Miercuri în 9/22 Noembrie a. c. în etate de 59 ani. Înormântarea a avut loc Vineri, în 11/24 Noembrie în cimiterul central din loc. — Odihnească în pace!

Oficiu pentru alimentarea poporului din Austria. După exemplul din Germania și Ungaria, s'a înființat și în Viena un oficiu pentru alimentarea poporului, având menirea să se ocupe cu toate afacerile privitoare la întreținerea poporului cu alimente în vreme de război.

Serviciul civil pentru femei. Guvernul german pianuește să introducă obligativitatea serviciului civil la femeile Germaniei. Femeile adecă, conform facultăților lor, au să fie instruite în vreme de pace, cu scop ca în cazuri de război să poată intra imediat în serviciul de ajutorare al războiului, fără să li se des pregătire nouă. Se înțelege de sine, că femeile care au să-și împlinescă îndatoririle de mamă, fac excepție, și legea nu le va constrânge să se pună în serviciul statului. Activitatea principală a femeilor, care vor munci în interesul public, va fi consacrată serviciului din spitale, diferitelor birouri de toate categoriile, lucrărilor de munție ș. a.

Cea mai mare luptă aeriană. În 9 Noembrie 1916, cum se scrie din Geneva, s'a dat cea mai mare luptă aeriană în actualul război.

După știrile ziarului *Matin*, o flotă aeriană engleză, stătătoare cam din 70 de aparate, avea intențiunea să execute un bombardament îndărătul frontului german. Aviatorilor germani li s'a signalizat îndată apropierea adversarului.

Luptătorii s'au isbit deasupra localității Bopaume la o înălțime de 1500 metri. Încăerarea era zguduitoare. Nu mai puteai deosebi prietenul de dușman.

Douăzeci de minute a durat lupta la deosebite înălțimi. S'a dovedit și de astădată superioritatea aviatorilor germani.

Aproape deodată s'au prăbușit patru aeroplanuri engleze în linia de luptă a dușmanului.

Intr'aceea se pornise un vânt violent dinspre apus. Dar luptătorii se iritaseră atât de mult, încât nu mai luau în seamă direcția curentului.

Câteva aparate, rău stricate, fură în grabă scoase din luptă. Un aviator britic era mort, alți doi englezi se alăseră cu rane grave. Trei aeroplanuri germane s'au sfărmat de pământ, altele au căzut îndărătul frontului german.

Soldații de jos, în vremea aceasta, uitaseră de războiul lor. Focurile de pușcă și de tunuri încetaseră și de-o parte și de alta. În tranșeele engleze și germane se ridicaseră toți ostașii, privind cu ochii mari la drama fantastică, ce se petrecea în văzduh.

Nr. 9715.

(176) 1—3

CONCURS.

În scopul conferirii stipendiilor și ajutoarelor ce se votează pe anul 1917 din fundațiunea „*Andronic*”:

I. Pentru învățacei de orice meserie.
II. Pentru sodalii, deveniți de atari în decursul anului 1916.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor și au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se eserie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

Toți petenții la ajutoare și stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinților.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinților concurrentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câți prunci minoreni sunt în familie, câți cercetează școala și câți mai sunt la meserie.

Concurenții pot fi numai Români ortodocși născuți în arhidieceza Transilvaniei.

În special au să dovedească:

I. Învățăceii.

a) că au împlinit anul al 12-lea al stăției;

b) că au cercetat școala populară, ori altă școală superioară;

c) că a încheiat contractul cu măestrul și că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură și magistrat);

d) adevărîntă dela măestru despre sporul ce-l arată în meserie, despre diligența și purtarea morală; vidimată de catichetul sau parohul local.

Contractul trebuie aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învățacei, ceea ce vor dovedi prin atestatul autorității industriale (art. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună și fac spor mulțămitor, ceea ce vor dovedi ori cu carte de lucru, ori cu adevărîntă dela măestru;

c) ceice vor dovedi că sunt membri ai vreunei reuniuni de meseriași și că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiți.

III. Sodalii, cari sunt în condițiuni de a deveni măestri:

a) să aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puțin 6 ani fără întrerupere în calitatea de calfă, ceea ce vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adevărîntă dela măestrii la care au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voește să se așeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserică și e creștin bun și moral.

Dela toți concurenții se recere ca cererile să fie scrise și subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr-oriental din Sibiu de present în Oradea-mare, *Nagyvárad, Szt.-László-tér. Fekete Sas pallota* și să le înainteze cel mult până la 31 Decembrie 1916 st. v.

Cererile neinstruite în regulă și ce intrate după termen nu se vor lua în considerare.

Oradea-mare, (Nagyvárad), din dînța Consistoriului arhidiecezan ca episcop epitropesc ținută la 1 Noembrie, 1916.

Consistorul arhidiecezan

Nr. 482/1916.

(175) 1—

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante clasa a III-a *Bucium-Sat*, protopopiatul brudului, se eserie concurs cu termen **30 zile** dela prima publicare în „*Telegraful Român*”.

Emolumentele împreunate cu apa post sunt cele fasonate în coala B pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții să-și înainteze cererile subsemnatului oficiu în termenul deschis să se prezinte în vre-o *Duminecă* sau sâmbătoare la biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Abudului în conțelegere cu comitetul parohial

Abud 24 Octombrie 1916.

Petru Popoviciu,
protopresbiter

Atelierul tehnic pentru dîn

Strada măcelarilor Nr. 30

(174) 1—3

al lui

E. Dieker

e deschis dela 9—12 înaintea amez

Publicațiune.

Comuna Orlat dă în arândă pe calea licitațiunei publice în 3 Decembrie a. c. la 10 oare a. m. ospătării comunale, pe termen de un an, începând dela 1 Ianuarie 1917.

Prețul strigării: 2000 cor.

Tot atunci se arândează și mizeria celăria comună pe anul 1917.

Prețul strigării: 400 cor.

Condițiunile de licitațiune se pot privi în cancelaria comună.

Orlat, la 15 Noembrie 1916.

(173) 3—3

Primăria comună.

Caut

spre cumpărare în cantitate mare

rachiu de prune, drojdii sau trevere,

să fie calitate bună și curată.

Vânzătorii au a se adresa, arătând totodată și prețurile, către firma:

Traian Marian,

Sibiu Strada Turnului Nr. 48
(lângă casarma hovezilor).

(172) 3—3

În „Biblioteca meseriașilor români”

au apărut:

Nr. 1. A. Kotzebue: Nepotul răsfățat, farsă în 5 acte (după o traducere a lui Ioan St. Șuluțiu, prelucrată de T. V. Păcățian) —60

Nr. 2. I. Ne-troy: Pribegii, comedie din viața meseriașilor în două acte, localizată de Dr. Seb. Stanca —50

Nr. 3. Carol F. Pfau: Tânărul editor, îndreptar pentru începători și pentru ceice voesc a se ocupa cu editura, trad. de Radu P. Barciuanu —60

Nr. 4. Ioan Lupean: Bucavna n'a învățat și umblă la însurat, sau Vlăduțul mamei —40

Nr. 5. Iuliu Crișan: Carierele vieții. Partea I. Carierele economice, industriale și comerciale —60

Se pot procura dela Librăria arhidiecezană, Sibiu.